

Fingon asiantuntijalausunto valtioneuvostolle ”kasvuriihi”-hankkeeseen

Tähän lausuntoon olemme koonneet suuntaviivoja uuden kestävän kasvun tavoittelulle. Erityinen näkökulmamme liittyy kansainväliseen yhteistyöhön.

Lähtökohtana ehdotuksillemme on, että kasvun tulee olla kestävää niin yhteiskunnallisesti kuin ympäristöllisestikin. Kuvaamme tätä lähtökohtaa tämän lausunnon ensimmäisessä osiossa.

Kolmessa seuraavassa osiossa kuvaamme ehdotuksia kestävän kasvun mahdollisuuksiksi.

Ehdotuksemme pääpiirteissään:

- 1) Kestämättömien tuotantomuotojen korvaamiseksi kestäväillä, **Suomen tulee tukea ja tavoitella puhdasta tuotantoa ja kestävyysinnovaatioita.**
- 2) Pitkäjänteisen oman vaurastumisensa ja globaalin oikeudenmukaisuuden edistämiseksi **Suomen tulee solmia uusia ja vahvistaa olemassa olevia kumppanuuksia kehittyvien maiden kanssa** sekä kehittää kumppanuuksia tasavertaisiksi.
- 3) Myös pitkäjänteisen vaurastumisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden edistämiseksi **Suomen tulee muiden teollisuusmaiden kanssa aktiivisesti edistää matalan tulotason maiden kestäväää vaurastumista** osana reilua maailmantaloutta. Tämä tarkoittaa pitkällä aikavälillä myös Suomen taloudellista etua, sillä valtaosa maailman maista ja vahvan kasvupotentiaalin maista on näitä nk. kehittyviä maita. Yli 80 % maailman väestöstä asuu näissä maissa.

Näihin liittyen, Suomen tulisi olla etulinjassa ottamassa käyttöön talouden mittareita, jotka huomioivat bruttokansantuotantoa laajemmin taloudellisen tuotannon vaikutukset luonnon ja ihmisten kestävään hyvinvointiin. Näiden mittareiden käyttö antaisi oikeamman kuvan taloudellisen kasvun hyvinvointivaikutuksista, ja siten niiden käyttö merkitsisi entistä paremmin perusteltua poliittista ohjausta. Eri indeksejä on kehitetty useita. Yksi laajasti kansainvälisessä yhteisössä hyväksytty mittari on muun muassa Maailmanpankin käyttämä Comprehensive Wealth Index¹. Tässä indeksissä arvioidaan luontoa, tuotantoa ja investointeja, inhimillistä hyvinvointia, osaamista sekä yhteiskunnan rakenteita omina pääomalajeinaan. Sen käyttö olisi Suomelle helppoa, sillä tarvittavat tiedot tilastoidaan jo kattavasti Suomessa.

¹ Kts. tarkemmin esim. Maailmanpankki (2024) Revisiting the Measurement of Comprehensive Wealth. Verkkoiviite: <https://www.worldbank.org/en/publication/the-changing-wealth-of-nations>. Viitattu 23.11.2024.

Kestävyys kasvun kannattavuuden edellytyksenä

Kasvutoimia kannattaa tehdä vain, jos toimet samalla vahvistavat talouden kestävyttä. Suomen ei tule edistää millään tavoin talouskasvua, joka edelleen vahvistaa planetaarista kestävyysvajettamme. Nykyistä planetaarista kestävyysvajettamme kuvaa, että jos kaikki maailman maat ja ihmiset tuottaisivat ja kuluttaisivat kuin Suomi, tarvittaisiin 4,1 planeetta Maata, jotta luonnonvarat voisivat uusiutua ja ilmasto pysyä vakaana². Toisin sanoen, noin kolme neljäsosaa taloudestamme on jo nyt planetaarisesti kestäättömällä pohjalla. Kasvun ei tule vahvistaa vaan purkaa tätä kestäättömyyttä.

Laajasti hyväksytty Stocholm Resilience Centren Planetaaristen rajojen malli ("planetary boundaries") kertoo, että yhdeksästä planetaarisesta kestävän yhteiskuntaelämän rajasta kuusi on vuonna 2023 ylitetty³. Tilanne planeettamme elinkelpoisuuden näkökulmasta on kestäättön ja se heikkenee nopeasti. Planetaaristen rajojen käsite koostuu yhdeksästä mittarista, joiden tiettyjen raja-arvojen puitteissa ihmiskunta voi kestävästi jatkaa kehittymistä. Suomi on osa nykyistä talousmallia, joka ei mahdu näihin planetaarisiin rajoihin.

Näistä lähtökohdista, uuden kasvun ei tule lisätä planetaarista kestävyysvajetta, vaan korvata vanhaa, kestäättöntä tuotantoa uudella, kestäväällä tuotannolla. Muuten taloudellinen kasvumme on haitallista ja merkitsee globaalia luontokatoa, hallitsematonta ilmastomuutosta ja sen tuomia katastrofeja sekä kasvavaa ihmisten välistä eriarvoisuutta. Sen myötä puramme edellytykset terveiden ekosysteemien ja vakaan planetaarisen ilmaston lisäksi omalle yhteiskuntarauhallemme ja -mallillemme sekä tulevien sukupolvien hyvinvoinnille.

Taloudellinen kasvu vaikuttaa juuri tällä hetkellä elintärkeältä, jotta suomalainen hyvinvointiyhteiskunta ei taannu, mutta jos kasvua tavoitellaan väärin – kestäättömästi – se johtaa pitkällä aikavälillä yhteiskuntamallimme suoranaiseen romahdukseen. Kasvutoimien kynnysehtona tulee siis pitää kestävyttä.

Tällaisia kasvutoimia on löydettävissä. Kuvaavaa on, että World Resources Instituten arvion (2018) mukaan kestävän kehityksen tavoitteiden, erityisesti rohkeiden ilmastotoimien, saavuttaminen voisi merkitä yli 20 000 miljardin euron arvosta uusia liiketoimintamahdollisuuksia – ja tämä on instituutin mallien mukaan "konservatiivinen arvio"⁴. Kuvaavaa on, että saman raportin mukaan yksinomaan uuteen infrastruktuuriin tarvittava globaali investointitarve vuoteen 2030 mennessä on lähes 90 000 miljardia euroa, ja tämän investoinnin tulee olla pääosin uudenlaista, kestävästä infrastruktuuria, jotta sen tuotanto ja käyttö ei kiihdytä vaan hillitsee luontokatoa ja ilmastomuutosta. Mikä voisi tästä mahdollisesta uudesta, kestävästä kasvusta olla Suomen osuus? Se riippuu siitä, miten vahvan osaamisen ja verkostot rakennamme kestävien tuotteiden ja palveluiden tuottamiseen ja miten monipuolisia ja kestäviä kumppanuuksia onnistumme rakentamaan maailman muiden talouksien, erityisesti kasvavien ja kehittyvien

² Global Footprint Network (2024) Verkkosivu: How many earths? How many countries? Verkkoviite: <https://overshoot.footprintnetwork.org/how-many-earths-or-countries-do-we-need/> Viitattu: 23.11.2024.

³ Stocholm Resilience Centre (2024) Verkkosivu: Planetary boundaries. Verkkoviite: <https://www.stockholmresilience.org/research/planetary-boundaries.html>. Viitattu: 24.11.2024.

⁴ World Resources Institute / UN Department of Economic and Social Affairs (2018): Unlocking the Inclusive Growth Story of the 21st Century_Accelerating Climate Action in Urgent Times. Verkkoviite: <https://sdgs.un.org/publications/publication-unlocking-inclusive-growth-story-21st-centuryaccelerating-climate-action>. Viitattu: 23.11.2024.

talouksien kanssa.

Ehdotus 1: Uuden, puhtaan tuotannon ja kestävyysinnovaatioiden tukeminen

Tällaisen tuotannon ja innovaatioiden tukeminen merkitsisi uutta liiketoimintaa, kasvua ja työpaikkoja samalla edistämällä kestävästä kehityksestä globaalisti.

Keinona tämän tavoitteen edistämiseksi voisi olla rakentaa eurooppalaisella yhteistyöllä kestävyysinnovaatioiden osaamiskeskus ja -verkosto ("hub") Suomeen. Se yhdistäisi uutta teknologiaa, tutkimusta, kestävyysajattelua sekä kansainvälistä ja sektoreiden välistä yhteistyötä.

Elementtejä tällaisessa osaamiskeskuksessa ja -verkostossa voivat olla:

- uusi eurooppalainen kestävä liiketoiminnan kiihdyttämö ja siihen kytkeytyvä yritysverkosto
- tekniikan, kauppatieteiden, luovien alojen ja yhteiskuntatieteiden koulutus- ja tutkimustoiminta
- start-up-toiminnan jo tunnetut tapahtumat Suomessa
- kumppanuudet kehittyviin maihin, Global Gatewayn hyödyntäminen
- yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin rajat ylittävä yhteistyö

Näitä elementtejä yhdistämällä tällä verkostolla ja keskuksella voisi olla paitsi lisäarvoa suomalaiselle taloudelle, myös eurooppalaiselle taloudelle ja yhteistyölle sekä ennen muuta Euroopan panokselle globaaliin kestävässä kehityksessä.

Ehdotus 2: tasavertaiset ja kestävät kumppanuudet kehittyvien maiden kanssa

Vahvemmat, tasavertaiset ja kestävät kumppanuudet Suomen ja kehittyvien maiden välillä merkitsevät, että Suomella ja suomalaisilla toimijoilla on vahva jalansija niissä maissa, joissa talouden voi odottaa tulevina vuosikymmeninä kasvavan. Kuvaavaa on, että Afrikan kehityspankin raportin mukaan vuonna 2024 maailman kahdestakymmenestä nopeimmin kasvavasta kansantaloudesta yksitoista on Afrikan maita⁵. Olemme kehittyviltä markkinoilta maantieteellisesti syrjässä, joten Suomen kannattaa rakentaa aktiivisia yhteyksiä sinne muilla keinoin.

Keinoina tämän tavoitteen edistämiseksi on erityisesti pitkäjänteinen kehitysyhteistyö, muiden kansainvälisten suhteiden rinnalla. Kehitysyhteistyön keskeinen ja ensisijainen tehtävä on köyhyyden ja eriarvoisuuden poistaminen. Kuitenkin sen myönteisenä oheisvaikutuksena pystymme vahvistaa Suomen kumppanuuksia kehittyvien maiden kanssa.

Hallituksen tänä vuonna julkaisema taloudellisten suhteiden ja kehitysyhteistyön selonteko kannustaa suomalaisia toimijoita etsimään uusia tapoja ja kumppanuuksia edistää kestävästä kehityksestä kansainvälisesti. Kauppapolitiikalla voidaan edistää aiempaa useammin kestävästä kehityksestä, jos tavoitteet asetetaan sen mukaisesti.

Kehitysyhteistyötä ei tulisi näivettää leikkauksin ja kaventaen sen tavoitteita yksinomaan

⁵ African Development Bank Group (2024) Uutinen ja raportti: Macroeconomic Performance and Outlook. Verkkoviite: <https://www.afdb.org/en/news-and-events/press-releases/africa-dominates-list-worlds-20-fastest-growing-economies-2024-african-development-bank-says-macroeconomic-report-68751>. Viitattu: 23.11.2024.

kaupallisiksi, vaan pitää työtä pitkäjänteisenä ja tasavertaisiin kumppanuuksiin tähtäävänä, jotta aitoja molemmin puolisen hyödyn kumppanuuksia voi syntyä.

Aiheesta tarkemmin: analyysimme kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteosta:

<https://fingo.fi/ajankohtaista/kannanotot/fingon-analyysi-kansainvalisten-taloussuhteiden-ja-kehitysyhteistyon-selonteosta-2024/>

Ehdotus 3: Reilu maailmantalous, joka mahdollistaa kestävän kasvun kaikille

Suomen kannattaa tukea sellaisia rakenteellisia uudistuksia maailmantaloudessa, jotka mahdollistavat myös matalan tulotason maiden kestävää talouskasvua. Tämä on paitsi oikein matalan tulotason maita kohtaan, myös pitkän aikavälin suomen etu. Jos enemmistö maailman maista vaurastuu kestävällä tavalla, vahvistuvat Suomen mahdollisuudet tehdä kauppaa ja taloudellista yhteistyötä näiden maiden kanssa. Toisesta näkökulmasta, ei ole pitkäjänteinen kestävä talouden näkymä, että valtaosa maailman maista ja niissä asuvista ihmisistä pysyvät köyhinä, eivät pysty tuottamaan lisää arvoa maailmantalouteen ja joutuvat esimerkiksi investointien puutteen vuoksi käyttämään tuotantoonsa ympäristöä kuluttavia mutta verrattain halpoja tuotantomuotoja.

Keinoina reilun maailmantalouden edistämiseksi Suomen tulee tukea:

- Reiluja maailmankaupan rakenteita, erityisesti matalan tulotason maiden pääsyä vauraiden maiden – kuten EU:n – markkinoille. Tässä työssä kyse on paitsi suojatulleista ja muista tuonnin esteistä, myös markkinoita vääristävien yritys- ja tuotantotukien purkamisesta EU:n alueella.
- Velkahelpotuksia: velka on jälleen matalan tulotason maiden ongelmana, sillä niistä riippumattomista syistä (mm. venäjän hyökkäys Ukrainaan, korona-pandemia ja niistä aiheutuvat tuotannon pullonkaulat) korkomenot ovat viime vuosina kasvaneet rajusti. Useat matalan tulotason maat käyttävät korkoihin enemmän kuin peruspalveluihin. Kuvaavaa on, että vuonna 2023 matalan tulotason maat maksoivat 847 miljardia dollaria korkomenoja (yli neljä kertaa enemmän kuin esimerkiksi maailman kehitysyhteistyövarat) – tämän tarkoittaen nettovirtaa niin kutsutusta globaalista etelästä globaaliin pohjoiseen⁶. Jos vauraat maat voivat tukea velkakuluissa matalan tulotason maita velkakuluihin menevää summaa voitaisiin näissä maissa käyttää oman maan yhteiskunnallisten rakenteiden ja talouden vahvistamiseen.
- Laittomien rahavirtojen tilkitsemistä: muun muassa veronkierto ja rahanpesu merkitsevät laittomia rahavirtoja pois matalan tulotason maista. Esimerkiksi vuonna 2018 pelkästään kauppaan liittyvät laittomat rahavirrat niin kutsutuista globaalin etelän maista vauraaseen pohjoiseen olivat 835 miljardia dollaria – yli neljä kertaa enemmän, kuin esimerkiksi globaalit kehitysyhteistyövarat⁷. Nämä rahavirrat ovat merkittäviä, ja kuten velan

⁶ UNCTAD (2024) World of Debt. Verkkoviite: <https://unctad.org/publication/world-of-debt>. Viitattu: 23.11.2024.

⁷ Global Financial Integrity (2021) Trade-related illicit financial flows in 134 developing countries 2009-2018. <https://gfintegrity.org/report/trade-related-illicit-financial-flows-in-134-developing-countries-2009-2018/>. Viitattu: 23.11.2024.

kohdalla, jos laittomia rahavirtoja voidaan tilkitä kansainvälisellä yhteistyöllä, matalan tulotason maat voivat käyttää nämä varat yhteiskuntansa ja taloutensa vahvistamiseen.

- Teknologiavaihtoa ja matalan ja korkean tulotason maiden yhteistä innovaatiotoimintaa.
- Matalan tulotason maihin kohdistuvien investointien helpottamista.

Suomen kestäväen talouskasvun suunnitelma kaipaisi globaalin oikeudenmukaisuuden näkökulman täydentämistä kaupan- ja kehityksen selontekojen sisältöön: edellä kuvatut kansainvälisiä rakenteita koskevat toimet ovat kehittyvien maiden yhteiskuntien vahvistamisen ja Suomen vientivetoisen talouden kannalta merkittäviä. Näin voisimme löytää enemmän kaupan- ja kehityksen välisiä synergioita.

Lisätiedot

Ilmari Nalbantoglu, johtaja, vaikuttaminen | ilmari.nalbantoglu@fingo.fi | 050 317 6693